

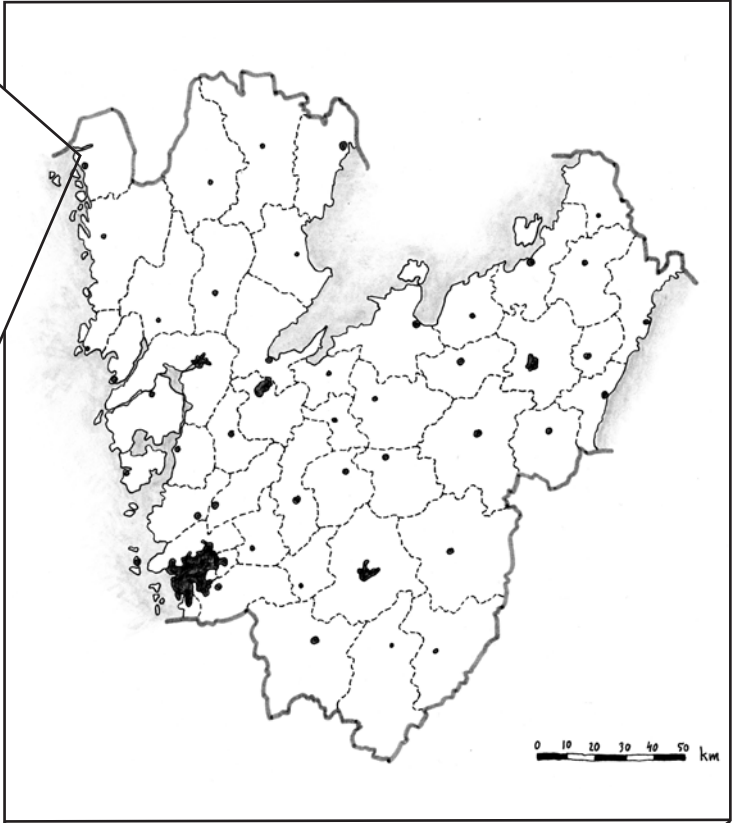
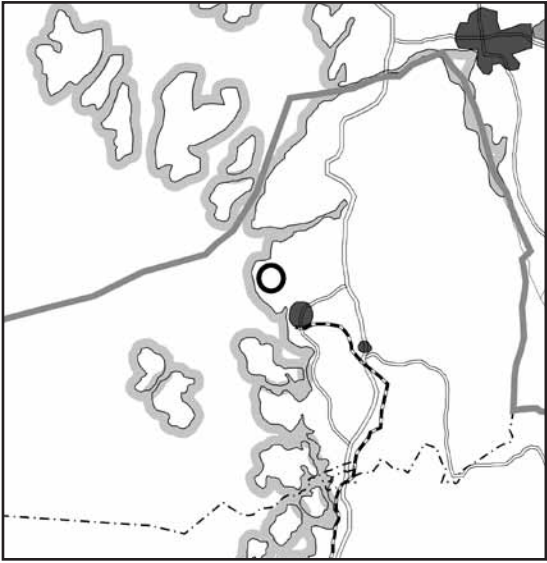
Källvik 1:73 m fl, Skee socken, Strömstads kommun

Arkeologisk utredning. Stenålder till historisk tid

Stig Swedberg

Kulturlandskapet rapporter 2014:3

Källvik 1:73 m fl
Skee socken, Strömstads kommun
Arkeologisk utredning
Stenålder till historisk tid

Stig Swedberg

Administrativa uppgifter

Fastighet: Källvik 1:73 m fl, Skee socken, Strömstads kommun, Västra Götalands län

Länsstyrelsebeslut dnr: Frivillig utredning

Beställare: Källviken i Strömstad

Fältarbetstid: 2014-03-10

Projektnummer: 1403-1

Projektansvarig: Stig Swedberg

Fältansvarig: Stig Swedberg

Övrig personal: Annika Östlund

För personalens meriter hänvisas till Kulturlandskapets hemsida.

Undersökningsområdets storlek: 42 000 m²

Belägenhet i SWEREF 99 TM: Norr 6542400 m, Öst 277 800 m

Höjd över havet: 35-60 meter

Arkiv: Kulturlandskapet

Fynd: Har ej omhändertagits.

Källvik:73 m fl, Skee socken, Strömstad kommun

Arkeologisk utredning

Stenålder till historisk tid

Kulturlandskapet rapporter 2014:3

© Kulturlandskapet 2014

Författare: Stig Swedberg

Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen.

Omslagsbild: Gränsmärke 1 med stående sten och ett stabilt fundament. Märket är troligen rest i samband med laga skifte på 1840-talet. Foto mot sydväst.

Orienteringskarta: Framställd av Kulturlandskapet med data från Map Maker, FMIS samt Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Topografisk grundkarta samt plankarta: Tillhandahållen av beställaren.

Övriga kartor och situationsplaner: Framställda av Kulturlandskapet.

Redigering och layout: Ingemar Bengtsson

Tryck: Nordbloms Trycksaker AB, Hamburgsund

Sökord: Strömstad, Bohuslän, boplatsgrop i klapper, gränsmärken, historisk tid.

Rio Kulturlandskapet

Ekelidsvägen 5

457 40 FJÄLLBACKA

www.kulturland.se

kontakt@kulturland.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Syfte	5
Utredningsområdet	5
Tidigare undersökningar	5
Metod	5
Utredningsresultat	7
<i>Fynd</i>	8
<i>Anläggningar</i>	8
<i>Analysresultat</i>	8
Tolkning	8
Antikvarisk bedömning	8
Rekommendation inför fortsatt arbete	9
Källor	10
Bilagor	11
1. <i>Lämningar</i>	
2. <i>Schakt</i>	

Källvik 1:73 m fl

Skee socken, Strömstads kommun

Arkeologisk utredning

Stenålder till historisk tid

Sammanfattning

Vid samrådet för detaljplan gällande Källvik 1:73 m fl framkom önskemål om att en arkeologisk utredning skulle genomföras. Utredningen syftade till att klargöra om det fanns tidigare okända fornlämningar inom detaljplaneområdet.

Vid utredning inom Källvik 1:73 framkom en boplatsgrop i klapper vilken bedömts som fornlämning. Dessutom framkom två gränsmärken i aktuell gräns. Dessa har ett kulturhistoriskt värde men bedöms inte som fornlämningar på grund av att de är aktiva gränsmarkörer.

Illustration 1. Planområdet med närliggande fornlämningar markerade. Närmast ligger boplatser som troligen kan dateras till stenålder, ut mot kusten finns rösen och hållristningar. I öster ligger den historiska platsen för Källvikens bytomt.

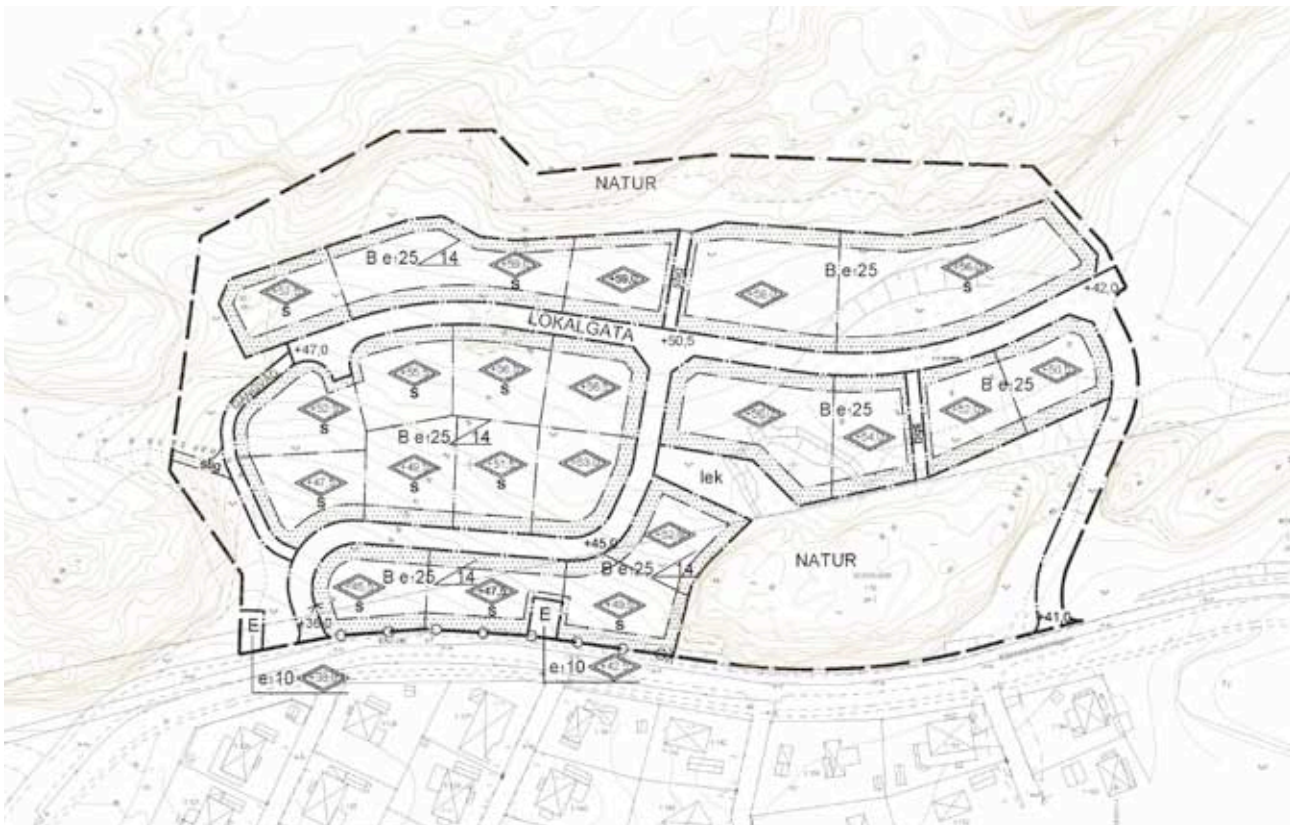

Illustration 2. Plankarta över planerat område, upprättad av Aspekt Arkitektur. Av planen framgår den kraftigt kuperade terrängen inom planområdet.

Syfte

Vid samrådet för detaljplan gällande Källvik 1:73 m fl framkom önskemål om att en arkeologisk utredning skulle genomföras. Detta baseras på att området är beläget i ett fornlämningsrikt område. Det förekommer såväl gravar, boplatser som hållristningar i närområdet, *illustration 1*.

Utredningen syftade därför till att klargöra om det fanns tidigare okända fornlämningar inom detaljplaneområdet.

Utredningsområdet

Naturmiljö

Planområdet sluttar huvudsakligen åt söder och omges av bergsbranter i sydost, väster och norr, *illustration 2*. Nivåskillnaderna inom området är stora. I östra delen av området planar marken ut något och övergår i ett låglänt igenväxande odlingslandskap.

Området utgörs till större delen av skogsmark och marken består av grus och klapperstenar. Den östra delen av området utgörs av en grustäkt.

Mot bergsväggen i norr finns ett klapperstensfält. I områdena med påtaglig hög klapperstensförekomst är också inslaget av äldre lövträd förhållandevis stort.

Kulturmiljö

I närområdet finns fyra boplatser registrerade, Skee 26:1 och 2, Skee 27 samt Skee 837. De är samtliga ytplockade och fyndmaterialet utgörs av slagen flinta. Från Skee 26 finns dessutom noterat en spånpilspets och en skrapa, från Skee 27 ett avslag från en slipad flintyxa. På bergshöjderna västerut finns rösen, Skee 21, 23 och 24, och i sänkorna hållristningar, Skee 22 och 1569. Öster om planområdet finns en stensättning, Skee 950, vid Källvikens bytomt, Skee 1390.

En genomgång av historiska kartor visar att det skett en geometrisk avmätning av Norrkärr 1763 och ett storskifte på Källvik 1800. Ingen av kartorna visar att det förekommit odling eller bosättning i området. En utäng är vid 1800-talets början belägen öster om planområdet, *illustration 3*. Laga skifte sker på Norrkärr 1844 och på

Källvik 1848. Inte heller vid denna tid finns någon bosättning i området. Utängen och området öster om denna är nu uppodlat.

Tidigare undersökningar

I närområdet utfördes en hållristningsinventering 1998 av Botark, FMIS. Bland annat registrerades då Skee 1569, belägen cirka 300 meter väster om planområdet. Det är oklart om inventeringen omfattat även planområdet.

Metod

Efter besiktning bedömdes området som mindre lämpligt för förhistoriska boplatser. Möjligen kunde det finnas orörda områden i östra delen av området, i delen närmast Skee 837, men sannolikheten för att hela ytan var utschaktad i samband med grustäkt var stor. Övriga området utgjordes till stor del av tät morän. I den västligaste delen var denna ställvis dock mindre tät.

Mot bakgrund av detta beslöts att grävmaskin skulle användas för att ta upp schakt i östra respektive västra delen av planområdet. Hela detaljplaneområdet inklusive bergsområdena och

klapperstensfältet skulle i samband med detta inventeras.

Schakt mättes in med DGPS och beskrevs avseende lager och eventuella tecken på omrörda lager i samband med grustäkt. Fornlämningar mättes in och beskrevs. Resultaten har rapporterats till FMIS.

Utredningsresultat

Inom ramen för utredningen togs sex schakt upp, tre i den östra delen och tre i den västra, *illustration 4*. Schakt 1 och 2 togs upp i vad som förmodades kunna vara kanten av grustaget men lagren var omrörda i båda schakten ned till mellan 0,2 och 0,3 meter under markytan, därunder fanns vad som bedömdes som naturliga sandlager. Schakt 3 innehöll ett ytligt gruslager och därunder grus och block blandat. Lagren bedömdes som ostörda.

I områdets västra del togs schakten 4-6 upp. Schakt 4 och 6 bestod av stenigt grus. I schakt 4 framkom berg ytligt och i schakt 6 berg eller stora block. I schakt 5 bestod lagren av sandigt grus.

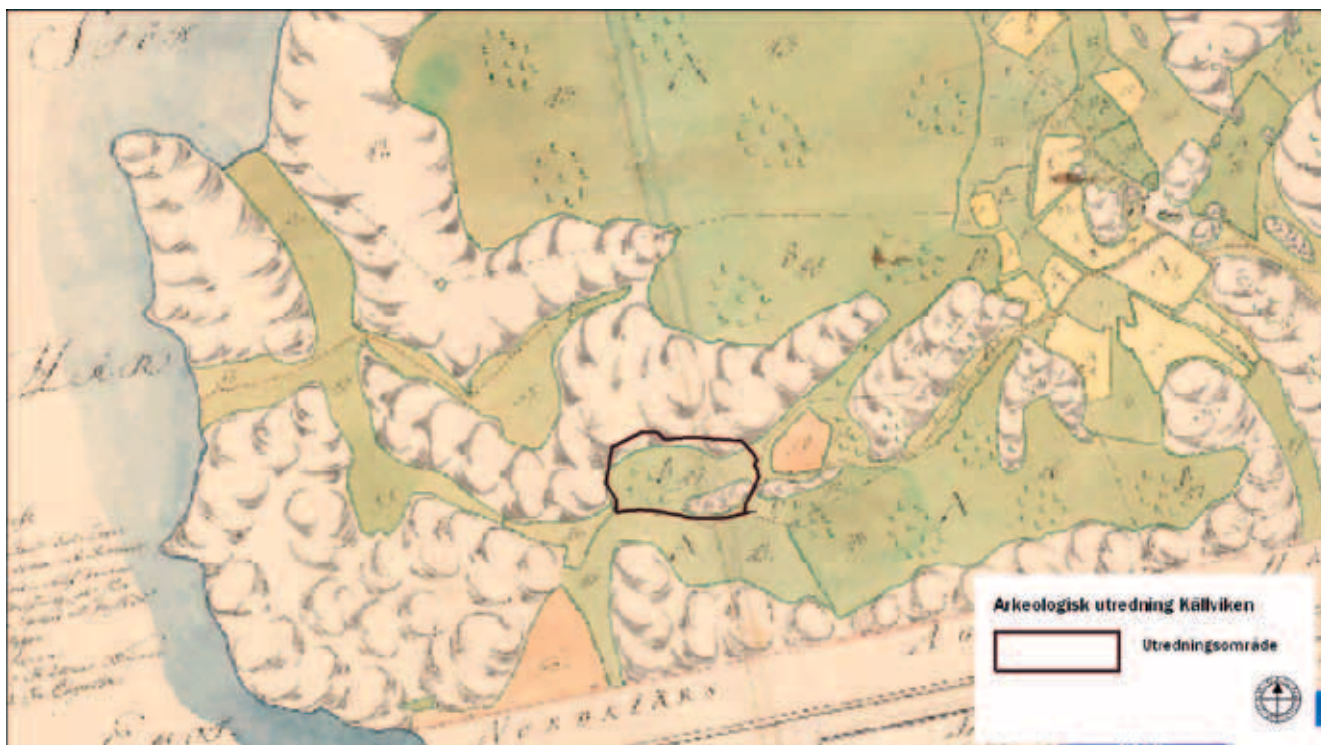

Illustration 3. Planområdet inlagt på storskifteskarta från 1800. Det orangemarkerade området öster om planområdet är en utäng, vilken under senare del av 1800-talet kom att uppodlas.

Illustration 4. Utredningen resulterade i att en boplatsgrop i klapper anmäldes till FMIS. Två gränsmärken i aktiv gräns har noterats. Vidare redovisas de sex schakt som togs upp i mjukmarksområden.

Hela detaljplaneområdet inventerades till fots. I den nordöstra delen av området framkom en boplatsgrop, 1403:1, i klapperstensfältet. Gropen var ungefär 2 x 2 meter stor och cirka 0,5 meter djup. I den södra delen av moränfältet framkom två gränsmärken. Dessa står i en aktiv gräns. Märkena utgjordes av resta mittstenar med väl lagda fundament, se omslag.

Fynd

Inga fynd framkom vid utredningen.

Anläggningar

Inga anläggningar framkom vid utredningen.

Analysresultat

Inga prover har tagits för analys.

Tolkning

Gränsmärkena markerar en gräns som är gällande idag. Denna har samma utsträckning som gränser markerade på kartmaterial för laga skiftet, 1848. Vid storskiftet 1800 har gränsen en annan utformning. Det är rimligt att märkena kan hänföras till utmärkning i samband med laga skifte.

Boplatsgropen, 1403:1, är typisk för kustområdets gropar i klapperstensfält, illustration 5. Typen är svårdaterad men brukar förekomma i nära anslutning till havet. Om denna grop är anlagd vid en havsstrand kan den dateras till stenåldern.

Illustration 5. Dokumentation och beskrivning av boplatsgrop. Foto mot söder.

Antikvarisk bedömning

Boplatsgropen, 1403:1, bedöms som fornlämning. För fornlämningar gäller att de förutom själva lämningen även omges av ett så kallat fornlämningsområde. Fornlämningsområdet utgörs av ett så stort område på marken (eller sjöbotten) som behövs för att bevara fornlämningen och ge den tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap i Kulturmiljölagen (KML) och genom miljöbalkens generella hänsynsregler, där stor vikt läggs vid hänsyn till kulturlämningar och kulturmiljöer. Ansökan om ingrepp i lämningar och fornlämningsområden lämnas till länsstyrelsen.

Gränsmärkena är i aktivt bruk och omfattas inte av skydd enligt kulturmiljölagen. Däremot är de skyddade enligt 14 kap 8 § brottsbalken. Ansökan om säkerställande av gränsmärken lämnas till Lantmäteriet.

Fornlämningar, övriga kulturhistoriska lämningar men även andra typer av kulturhistoriska

element i landskapet, som till exempel gränsmärken som markerar aktiva gränser, skyddas genom miljöbalkens (MB) allmänna hänsynsregler, 2 kap MB. Där läggs stor vikt vid hänsyn till kulturlämningar och kulturmiljöer. Påverkan på kulturmiljön och borttagande av kulturhistoriska element i landskapet skall motiveras. Med stöd av MB:s skydd av allmänna intressen (16:9) kan myndighet besluta om undersökning, skydd eller kompenserande åtgärder.

Rekommendationer inför fortsatt arbete

Boplatsgropen är belägen på naturmark enligt nuvarande förslag till detaljplan, *illustration 4*. Närmaste tomtgräns ligger dock så nära att det inte kan uteslutas att fornlämningen eller dess fornlämningsområde kan anses vara berört. I första hand bör det övervägas om planen kan ändras så att ett större avstånd mellan fornlämning och exploatering skapas. I andra hand bör ansökan om ingrepp i fornlämning inlämnas till länsstyrelsen.

Gränsmärkena har ett kulturhistoriskt värde men registreras inte som kulturhistoriska lämningar då de är i aktivt bruk. På grund av deras allmänna kulturhistoriska värde bör det övervägas om de kan bevaras på plats inom planområdet. Om detta ej är möjligt ska den vidare

hanteringen av märkena beskrivas så att beslut om detta kan fattas inom processen för planarbetet och eventuellt tillstånd för säkerställande (borttagande) inhämtas från Lantmäteriet.

Inga övriga åtgärder föreslås av Rio Kulturlandskapet i detta ärende.

Källor

Digitala källor

FMIS

Lantmäteriet

2014	Besökt 2014-03-14
1763	Geometrisk avmätning, Norrkärr
1800	Storskifte, Källvik
1844	Laga Skifte, Norrkärr
1848	Laga Skifte, Källvik

Bilagor

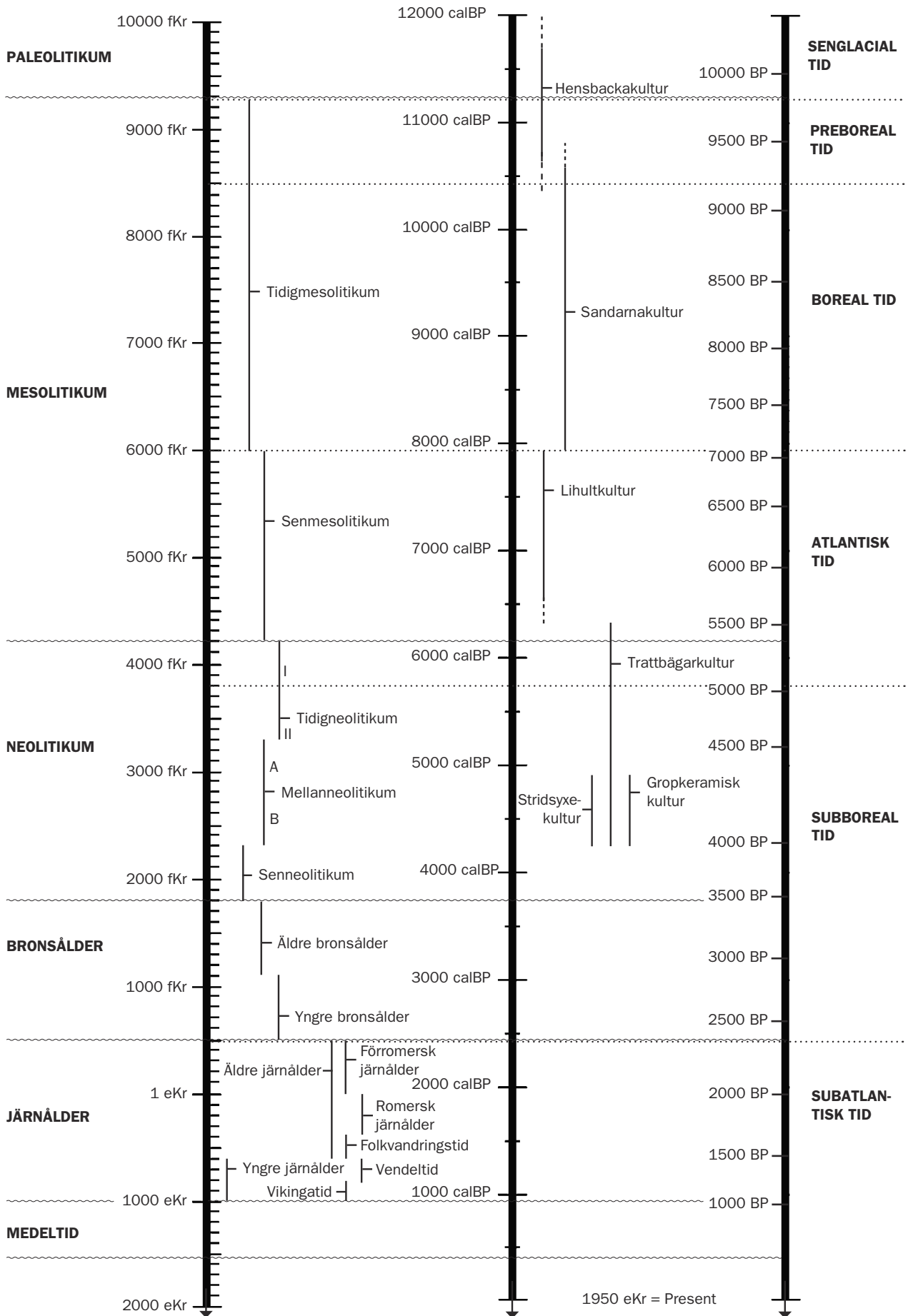
1. Lämningar
2. Schakt

Bilaga 1. Lämningar

Projekt nr	Nr	Typ	Antal	Status	Markslag	Beskrivning	Bedömning
1403	1	Boplatsgrop i klapper	1	Oskadad	Skog	Grop 2x2 m stor 0,5 m djup. Belägen i åt söder sluttande klapperstensfält. Beväxt med äldre gran och björk samt några mindre lövträd.	Fornlämning

Bilaga 2. Schakt

Projekt nr	Schakt nr	Längd m	Största djup m	Markslag	Jordart	Lager	Anläggning	Fynd	Prov
1403	1	4	0,7	Täktområde	Sand	0,1 grå urlakning sand, brun sand till botten. Troligen omrörda lager.	-	-	-
1403	2	4	0,5	Täktområde	Sand	0,2 omrörda lager, 0,1 grå urlakning sand, brun sand till botten	-	-	-
1403	3	4	0,3	Skog	Grus	Grus	-	-	-
1403	4	4	0,15	Skog	Morän	0,1 förna, därunder morän	-	-	-
1403	5	4	0,3	Skog	Grus	0,1 förna, därunder grus	-	-	-
1403	6	4	0,3	Skog	Grus	0,1 förna, därunder grus	-	-	-

Sammanställd av: Swedberg & Östlund. Källor: Nielsen 1993, Andersson & Ragnesten (red) 2005, OxCal

Källvik 1:73 m fl, Skee socken, Strömstads kommun

Vid samrådet för detaljplan gällande Källvik 1:73 m fl framkom önskemål om att en arkeologisk utredning skulle genomföras. Utredningen syftade till att klargöra om det fanns tidigare okända fornlämningar inom detaljplaneområdet.

Vid utredning inom Källvik 1:73 framkom en boplatsgrop i klapper vilken bedömts som fornlämning. Dessutom framkom två gränsmärken i aktuell gräns. Dessa har ett kulturhistoriskt värde men bedöms inte som fornlämningar på grund av att de är aktiva gränsmarkörer.

